

MALO SVETLIH TOČK V SPLOŠNI ČRNINI

Domače trošenje se je v začetku leta hitro krčilo predvsem zaradi padca investicij in nakupov avtomobilov. Padanje pričakovanega trošenja prebivalstva se je marca zaustavilo, pesimizem pa se je nadaljeval v gradbeništvu (investicijah) in izvozu. Blagovna menjava se zmanjšuje, uvoz bolj kot izvoz; menjava s članicami EU bolj kot z nečlanicami. Poglobljanje krize kažejo praktično vsi indikatorji poslovnih tendenc, nekoliko bolj optimistična kot prej so le marčna pričakovanja v predelovalni industriji. Posebno velik je pesimizem v storitvenih dejavnostih, krepi se v trgovini na drobno in v gradbeništvu. Pesimizem prevladuje tudi v EU.

11

Industrijska produkcija se hitro krči; februarja je bila za več kot petino manjša kot pred letom, zmanjševala se je kar po 3.65 odstotkov mesečno; tako hitro zmanjševanje bi jo v letu dni prepolovilo. Nekoliko počasneje usiha industrijska produkcija v EU, članicam evro območja gre slabše kot drugim članicam EU. Gradbeništvo in turizem ter večina transportnih panog (izjema je pomorski transport) sta se na začetku leta krčila po rekordnih stopnjah. Brezposelnost hitro narašča, v marcu je bilo že za četrtno več iskalcev dela kot pred letom, število prijav na zavodih za zaposlovanje se je marca v primerjavi z letom prej več kot podvojilo. Tudi v EU brezposelnost strmo narašča; število brezposelnih se približuje 20 milijonom; stopnja anketne brezposelnosti v nekaj državah že presega ali pa je blizu 15 odstotkom.

Marca so se življenjski stroški povečali za odstotek, vendar je bolj dolgoročna dinamika inflacije zanihala navzdol. Blago se je podražilo bolj kot storitve, največ so k temu prispevale sezonske podražitve ter trošarine. Krepko se je povečala osnovna inflacija. Struktura umirjanja dolgoročne rasti cen v evro območju je vse bolj različna od strukture umirjanja v Sloveniji. Med cenami industrijskih proizvajalcev so najbolj porasle cene energentov in trajnih proizvodov za široko potrošnjo, najmanj pa cene surovin, investicijskega blaga in netrajnih proizvodov. Pričakovana dinamika cen se je začela krepiti, a ima še naprej najnižje vrednosti v zadnjih osmih letih. Surovine so se v marcu spet podražile, vendar so ostale precej cenejše kot pred letom. Povprečne plače so januarja padle, trendna rast se je zaustavila, razlike v dinamiki bruto in neto plač so majhne. Kljub umirjanju dinamike plač, se poslabšanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva ni zmanjšalo; še posebno hitro se kljub njegovi samo delni uveljavitvi kažejo pričakovane usodne posledice novega plačnega sistema.

Problemi na prihodkovni strani javnih financ se povečujejo. Prihodki od neposrednih dajatev so stabilnejši del javnih prihodkov, donos posrednih davkov, ki je že v zadnjem četrletju lani opešal, je v prvem četrletju letos močno upadel; pričakovano krčenje prihodkov od davka na dodano vrednost nekoliko blažijo povečane trošarine. Pešanje rasti kreditov se je tudi februarja nadaljevalo; krediti gospodarstvu in prebivalstvu praktično stagnirajo. Na premalo kreditov kaže tudi stagniranje depozitov gospodarstva in skokovito povečevanje plačilnih rokov, ki ga močnejši vsiljujejo šibkejšim. Depoziti prebivalstva začenjajo rasti; po štirih letih se je zato začela počasi izboljševati skupna neto finančna pozicija nefinančnih sektorjev. Po spremembi obrestne mere ECB so padle tudi obrestne mere na trgu denarja; temu so sledile še depozitne in deloma posojilne obrestne mere. Primanjkljaj na tekočem računu se je januarja močno zmanjšal; osnovni razlog je zmanjšanje primanjkljaja na računu blaga oziroma uvoza. Velike napake in izpustitve onemogočajo analizo tokov na finančnem delu računa.

* * * * *

FEW BRIGHT SPOTS IN GENERAL BLACKNESS

Domestic demand was plummeting rapidly in the beginning of the year due particularly to the drop in investments and car purchases. The expected consumption of the population recovered in March, while pessimism continued in investment (construction) and export expectations. Foreign trade is plummeting; imports more than exports, and trade within EU more than with the rest of the world. Practically all indicators of business expectations point towards the deepening of the crisis; slightly more optimistic than before are expectations in manufacturing. Particularly great is pessimism in services, retail trade and construction business. Pessimism prevails in EU as well.

Industrial production decreases rapidly; in February it was twenty percent lower than a year ago and it was decreasing at a monthly rate of 3.65 percent which would lead to its halving in a year. The decrease of industrial production in EU is slightly slower, members of the Euro zone are worse off than the rest of EU countries. Construction, tourism, and most of transportation branches (except for maritime transport) are descending at record rates. Unemployment increases rapidly, In March, the number of jobseekers was twenty five percent higher than a year ago, the number of job seekers entering employment offices more than doubled in the same period. Also in EU unemployment increases rapidly, the number of unemployed is approaching 20 millions; unemployment rates in some countries are higher than or close to 15 percent.

13

Costs of living in March increased by 1 percent, but long run dynamics turned down. The prices of goods increased more than the prices of services, mainly due to seasonal increases and increased excise taxes. Base inflation increased substantially. The structure of long run decrease of inflation in Slovenia differs more and more from the structure in the Euro zone. Among producers prices, energy and durable goods for private consumption increased more than prices of other raw materials, investment goods and non-durables. Expected price dynamics strengthened at very low level. Raw material prices increased but remained much lower than they were a year ago. Average wage dropped in January, trend dynamics stopped, the difference between gross and net wages is tiny. Despite cooling of wage dynamics competitiveness of Slovenian economy has not improved; the predicted fatal consequences of the new payment system in the public sector has become more and more visible.

The problems of the revenue side of the general budget are growing. The revenues of direct taxes are more stable, while the revenues of indirect taxes which became problematic already in the last quarter of 2008 fell considerably. Expected decrease of the revenues from value added tax is only partially compensated by the increased excise taxes. The credit crunch continued in February when the credits to business sector and population stagnated. The stagnation of deposits of the business sector and rapid increase in the prolongation of payments also points to lack of credits. The deposits of population began to grow which after four years began to improve net financial position of non financial sectors. After the change in the ECB interest rates the interest on the money market began to decrease which was followed by the decrease of active and passive interest rate on the retail market. The deficit in the current account in January decreased rapidly due to much lower trade deficit and squeeze of imports.

AGREGATNO POVPRASHVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Zaustavljanje prostega pada končnega trošenja vse bliže?

Domače trošenje se je na začetku leta hitro krčilo. Podatki omogočajo oceno domačega trošenja le do januarja, ko je bilo domače trošenje za 12.9% nižje kot pred letom dni. Velik padec je bil zelo koncentriran, saj je bil v največji meri omejen na realne investicije in na nakupe avtomobilov.

14

Januarja je bilo investicijsko trošenje skoraj za četrtno nižje kot januarja 2008. Tudi trošenje prebivalstva je januarja močno izstopalo po jakosti krčenja (bilo je za 8.7% nižje kot 2008/1). Vendar še bolj izstopa velika koncentracija krčenja trošenja prebivalstva. Januarja je namreč trošenje prebivalstva v trgovinah na drobno (brez trgovin motornih vozil) padlo le za 1.3% glede na januar 2008, medtem ko je trošenje v trgovinah z motornimi vozili padlo kar za 26.2%.

Le država je januarja zavirala hitro krčenje domačega trošenja, čeprav se je tudi pri njej tredno naraščanje opazno zmanjšalo v primerjavi z decembrom (medletna stopnja rasti je padla z 17.6% na 10.8%, rast impulznega trenda pa je postala krepko negativna).

Padanje pričakovanega trošenja prebivalstva se je marca zaustavilo. Pričakovane prodaje v trgovini na drobno so se namreč marca precej povečale, tako da je bil delež anketiranih trgovin, ki pričakuje v naslednjih treh mesecih povečano trošenje že enak deležu anketiranih trgovin, ki pričakuje zmanjšano trošenje. V storitvenih dejavnostih sicer še ni prišlo do obrata v pričakovanem trošenju, vendar se je hitrost krčenja pričakovanega trošenja zelo zmanjšala.

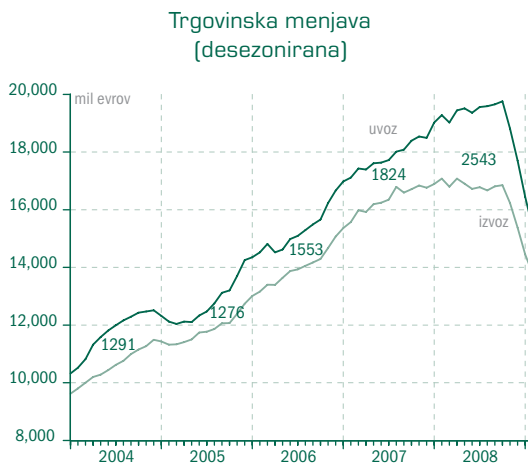
Na nadaljnje krčenje investicij pa kažejo pričakovanja v gradbeništvu, kjer je delež anketiranih, ki pričakujejo zmanjšana naročila, že za 40% vseh anketirancev presegel delež tistih, ki pričakujejo povečana naročila.

Ker se je januarja izvoz krčil skoraj tako hitro kakor investicijsko trošenje, je padanje celotnega končnega trošenja bilo januarja še precej hitrejše od krčenja domačega trošenja - realno je padalo po letnih stopnjah preko 16%. Tudi pričakovana dinamika izvoza (tako kot pričakovana dinamika trošenja v trgovini na drobno) se je marca obrnila navzgor; vendar se je obrat dogodil na zelo nizki ravni, saj je presežek izvoznikov, ki pričakujejo zmanjševanje izvoza, nad tistimi, ki pričakujejo povečanje, še vedno večji od 20% vseh izvoznikov.

2. Manjši obseg in ugodnejši saldo blagovne menjave v februarju

Krizni časi se kažejo v zmanjševanju blagovne menjave, uvoza bolj kot izvoza. Zato je blagovni primanjkljaj v začetku leta znatno manjši kot je bil v začetku 2008. V februarju je bila blagovna menjava spet dobro četrtno manjša kot februarja 2008. Pri tem je menjava s članicami EU padla bolj kot menjava z nečlanicami.

Skupni slovenski izvoz je znašal februarja 1266 milijonov €, kar je 25.1% manj kot februarja 2008, uvoz 1325 milijonov € (29.1% manj kot februarja 2008), kar da primanjkljaj 58 milijonov € oziroma kar 95.6% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 884 milijonov € (padec 25.9% glede na februar 2008), uvoz 1004 milijone € (32.8% manj), kar pomeni primanjkljaj 120 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil februarja izvoz 382 milijonov € (23.3% manj kot enak mesec lani), uvoz 321 milijonov € (14.5% manj), kar pomeni presežek 61 milijonov €.

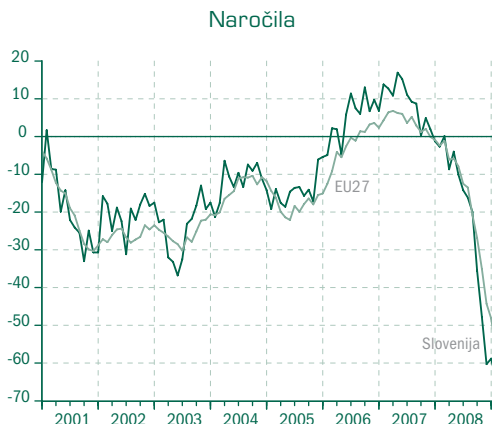

V prvih dveh mesecih 2009 skupaj je bil izvoz 2456 milijonov € (25.3% manj kot leto prej), uvoz 2579 milijonov € (30.2% manj), kar da primanjkljaj samo 123 milijonov € oziroma kar 95.2% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v prvih dveh mesecih 1764 milijonov €, (26.2% manj kot v enakem obdobju 2008), uvoz 1957 milijonov € (32.7% manj), kar pomeni primanjkljaj 193 milijonov €. V menjavi z nečlanicami je bil izvoz 692 milijonov € (23.2% manj kot v prvih dveh mesecih 2008), uvoz 622 milijonov € (21.2% manj), kar pomeni presežek 70 milijonov €).

3. Slabšanje gospodarske klime se še kar nadaljuje

Da se kriza pogloblja, kažejo praktično vsi indikatorji poslovnih tendenc, ki se tudi v marcu znižujejo. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je indikator gospodarske klime ponovno imel rekordno nizko raven, saj se je v marcu znižal še za 2 odstotni točki glede na februar, od marca lani pa je bil nižji za celih 42 odstotnih točk, hkrati pa za 33 odstotnih točk nižji od dolgoletnega povprečja. Na njegovo znižanje je ponovno vplivalo predvsem znižanje vrednosti indikatorja zaupanja v storitvenih dejavnostih.

16

Vrednost indikatorja zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila marca za 2 odstotni točki nižja kot februarja in za 41 odstotnih točk nižja kot leto prej, glede na dolgoletno povprečje pa za 31 odstotnih točk. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se, razen pričakovanj o cenah, izboljšala. V marcu je indikator zaupanja spet dosegel svojo najnižjo vrednost od konca devetdesetih let, prav tako pa tudi indikatorja proizvodnje in izvoznih naročil. Indikator skupna naročila se je znižal za 7 odstotnih točk, indikator zagotovljena proizvodnja pa je dosegel najnižjo vrednost v celotnem opazovanem obdobju. Podjetja ocenjujejo, da imajo proizvodnjo v povprečju zagotovljeno le še za 3,6 meseca. Kazalniki pričakovanj dajejo nekoliko bolj optimistično sliko, saj so se pričakovana proizvodnja, pričakovano zaposlovanje, pričakovan izvoz in pričakovano skupno povpraševanje glede na pretekli mesec izboljšali.

Pesimizem vztraja v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v marcu za 5 odstotnih točk nižja kot februarja in za 41 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi s marcem lanskega leta pa je bila njegova vrednost nižja za kar 50 odstotnih točk.

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno se je v marcu znižala za 7 odstotnih točk, glede na marec lani pa kar za 56 odstotnih točk. V marcu je bil delež podjetij v sektorju, ki menijo, da je povpraševanje nizko, 40%. Kar 46% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 38% podjetij v trgovini na drobno pa so omejitve pomenili visoki stroški dela,

Prav tako zaupanje še naprej kopni v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v marcu v primerjavi s februarjem nižja za 6 odstotnih točk, v primerjavi z lanskim marcem pa za 64 odstotnih točk, hkrati pa kar 45 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece prav tako niso ugodna. Med gradbenimi podjetji je bilo v marcu 49% takih, ki so navedla omejitve nezadostno povpraševanje, 29% podjetij je kot omejitve navedlo visoke stroške dela, 23% pa visoke finančne stroške. Le 6% gradbenih podjetij pri svojem poslovanju ni navedlo omejitev.

17

Gospodarska klima se ohlaja po celotni EU27. Po podatkih Eurostata so se v marcu naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej znižala za 2 odstotni točki, glede na marec lani pa so bila kar za slabih 60 odstotnih točk nižja. Glede na februar so se v marcu za 1,3 odstotne točke zvišala naročila v gradbeništvu, prav tako so se pričakovanja v trgovini na drobno popravila za 2,9 odstotnih točk. Splošni poslovni optimizem se je v marcu 2009 v celotni sedemindvajseterici spet malenkost znižal in sicer za 0,8 odstotno točko.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija vse manjša

Industrijska produkcija se še naprej hitro krči. Po podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v mesecu februarju kar 22,3% manjša kot v februarju lanskega leta, produkcija v prvih dveh mesecih letošnjega leta pa je bila skoraj za 20% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta. Impulzni trend pa kaže, da se je v februarju industrijska produkcija zmanjševala po stopnji 3,65%. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v februarju 2009 za 0,5% večje kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim februarjem so se povečale za 6,9%

Dejavnost rudarstva se je v februarju povečala za 5,1% glede na januar, v primerjavi z februarjem 2008 pa se je rudarstvo skrčilo za 4.2%. V prvih dveh mesecih je bila za 6,3% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Krizne razmere najbolj občutijo v predelovalnih dejavnostih, saj se je njihova aktivnost glede na januar v februarju zmanjšala za 1,2%, glede na februar 2008 pa za skoraj četrtino. V prvih dveh mesecih letos se je v primerjavi z enakim obdobjem lani zmanjšala za skoraj

22%. Podroben pogled pokaže padec v vseh panogah predelovalne industrije. Največ je padec v proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov, kjer se je proizvodnja prepolovila, za približno tretjino je produkcija manjša v proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov, kovin ter kemikalij in kemičnih izdelkov. Najmanjši, okoli desetine, je padec v sektorjih tiskanje in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa ter v proizvodnji živil.

V februarju se je aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo glede na predhodni mesec povečala za 0,6%, glede na lanski februar pa je bila produkcija tega sektorja manjša za 3%.

18

Produkcija je bila v februarju v primerjavi s januarjem za 3,2% nižja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, za 5,2% v proizvodnji proizvodov za investicije in za 0,4% višja v proizvodnji proizvodov za široko porabo.

V EU se je januarja v primerjavi z decembrom industrijska produkcija zmanjšala za 2,9%, na območju evra pa za 3,5%. Glede na januar lani se je januarju industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 16,3%, na območju evra pa za 17,3%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija januarja letos glede na december 2008 padla v štirinajstih državah, zrasla pa samo na Irskem (6,7%) in Madžarskem (2,5%). Največji upad industrijske produkcije so zabeležili v Latviji (-11,2%), na Portugalskem (-9,8%) in v Nemčiji (-7,5%).

5. Gradbeništvo in turizem močno navzdol, navzgor samo pomorski transport

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih januarja 2009, za skoraj 27% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v decembru 2008. Vrednost gradbenih del na stavbah je bila nižja za dobrih 24%, na gradbenih inženirskih objektih pa za slabih 29%. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur pa kaže, da je v januarju gradbeništvo upadalo z mesečno stopnjo rasti 0.77%.

Število turističnih prenočitev se še naprej močno zmanjšuje. Februarja jih je bilo 6,8% manj kot v enakem mesecu leta 2008, hkrati pa se je skupno število prenočitev v drugem mesecu letos zniževalo po mesečni stopnji -2,31%. To je predvsem posledica zmanjševanja tujega turističnega povpraševanja, saj se je februarja število turističnih prenočitev tujih gostov znižalo za 14% glede na februar 2008. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v januarju kaže krčenje po stopnji 4,64% mesečno. Tudi število prenočitev domačih gostov se je v februarju zmanjšalo za 2,1% glede na februar lani.

Januarja je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 10%, v zračnem prevozu pa za 9,5% manj potnikov kot v januarju lani, število opravljenih potniških kilometrov v javnem cestnem prevozu je bilo za 5,3% manjše, v zračnem prevozu pa za 7,2% manjše.

V cestnem mestnem prevozu je bilo prepeljanih za 2,2% več potnikov, čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško pa je prispelo v državo za 10,3% manj potnikov kot januarja lani, potniški promet na letališčih pa se je zmanjšal za 16,9%. V pomorskem prevozu je bilo prepeljanega za 3,2% več blaga in opravljenih za 5,3% več tonskih kilometrov.

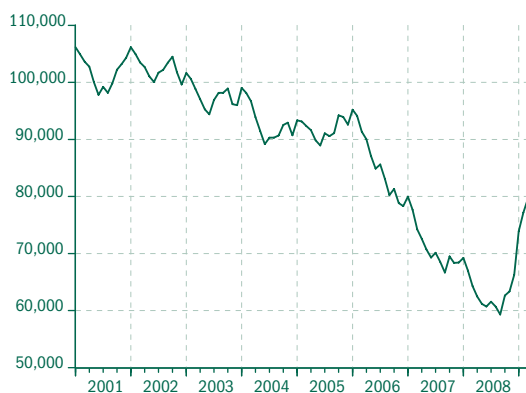
Kriza je januarja močno udarila na avtomobilskem trgu, saj je bilo glede na januar lani v register vpisanih slabih 30% manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za četrtno manj osebnih avtomobilov.

6. Število brezposelnih nezadržno raste

19

Gospodarska kriza, tako doma kot drugje se vse bolj širi na trg dela. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v januarju zmanjšalo na 946157 oziroma za 334 oseb glede na mesec prej, medtem ko se je glede na lanski januar število povečalo za 1%. V januarju je bilo 872246 delovno aktivnih prebivalcev, kar je glede na december 2008 zmanjšanje za 8006 ali 0,9%, glede na januar lani pa se je to število povečalo za 0,6%. V januarju se je število delovno aktivnih ponovno najbolj znižalo v predelovalnih dejavnostih in sicer za skoraj 4500 oseb, sledi gradbeništvo, kjer je bilo delovno aktivnih oseb 1200 manj. Število delovno aktivnih oseb pa se je v januarju najbolj zvišalo v dejavnosti javna uprava in obramba ter dejavnosti obvezna socialna varnost in sicer za več kot 300. Med zaposlenimi jih je bilo še vedno skoraj 91% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od januarja lani povečalo 0,7%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na januar 2008 povečalo za 0,3%. Med samozaposlenimi pa je bilo 56% samostojnih podjetnikov posameznikov, njihovo število se je v januarju povečalo za 199, od januarja lani pa za 5,3%. Število kmetov se je v januarju glede na december 2008 zmanjšalo za 2,9%, glede na januar lanskega leta pa kar za 8,1%.

Iskalci zaposlitve

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v mesecu marcu 2009 registriranih 79682 brezposelnih oseb, kar je za 2500 oseb oziroma 3,2% več kot v februarju ter za 23,9% več kot marca lanskega leta. V marcu se je prijavilo največ brezposelnih oseb zaradi izteka zaposlitev za določen čas, zmanjšal pa se je priliv brezposelnih zaradi stečajev.

V marcu se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 8887 oseb, kar je v primerjavi z februarjem porast za 8,9%, v primerjavi z marcem 2008 pa kar za 110,1%. Skupni odliv iz brezposelnosti je v februarju letos štel 6387 oseb, od teh se je 3565 oseb zaposlilo, 2048 oseb pa je bilo odjavljenih iz razlogov, ki ne pomenijo zaposlitve.

20

Po podatkih Eurostata je bila februarja 2009 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 8,5%, kar je za 0,2 odstotni točki več kot mesec poprej ter 1,3 odstotne točke več kot v februarju 2008. V celotni sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v februarju 7,9% in se je glede na enak mesec lani povečala za 1,1 odstotne točke. V februarju je bilo v EU27 19,2 milijona brezposelnih oseb, od tega 13,5 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so februarju najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Nizozemskem (2,7%), najvišjo pa v Španiji (15,5%), v Latviji (14,4%) in v Litvi (13,7%). Glede na februar 2008 se je v februarju brezposelnost povišala v kar devetnajstih državah članicah, od tega največ v Španiji, Latviji in Litvi.

Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v februarju 2009 znašala 8,1%, kar je za 0,5 odstotne točke več kot mesec prej.

CENE IN PLAČE

7. Ali se rast cen že obrača navzgor?

Marca so se življenjski stroški povečali za 1%. Bolj dolgoročna dinamika je ponovno precej zanihala, tokrat navzdol (medletna stopnja harmoniziranega indeksa cen je padla z 2% na 1,6%).

Marca se je blago podražilo precej bolj kot storitve, dolgoročna dinamika pa se je zmanjšala pri obeh segmentih. Skok cen je bil torej manjši od sicer velikega marčevskega sezonskega skoka. Najbolj so se (zaradi konca razprodaj) podražile obleke in obutev (za 11%), precej manj (zaradi višjih trošarin) še alkoholne pijače in tobak, stanovanja (zaradi višjih cen električne energije in materiala za vzdrževanje in popravilo) ter raznovrstno blago in storitve (predvsem zaradi višjega zdravstvenega zavarovanja). K skupni rasti cen za 1% so proizvodi iz skupine obleke in obutve prinesli 0,8 odstotne točke, ostale omenjene skupine pa po 0,1 odstotne točke.

Marca so se znižale cene hrane (že drugi mesec zapored) ter proizvodi rekreacije in kulture. Opazno so k umirjanju življenjskih stroškov prispevali cenejši tekoči derivati. Pomembno vlogo tekočih goriv in hrane pri blaženju dinamike cen na začetku letošnjega leta kaže dinamika osnovne inflacije, ki ne obsega energentov in proizvodov zelene tržnice. Osnovna inflacija se je namreč marca krepko povečala (za 1.6%), medtem ko je bolj dolgoročna dinamika osnovne inflacije (4.2% na letni ravni) že preseгла vse vrednosti v zadnjih osmih mesecih!

V evro območju so marca porasle za 0.4% in je tako bolj dolgoročna dinamika (medletna stopnja rasti) padla na 0.6%. Struktura umirjanja dolgoročne rasti cen v evro območju je vse bolj različna od strukture umirjanja v Sloveniji. Medtem ko je bila bolj dolgoročna dinamika cen blaga v prvih dveh mesecih letošnjega leta v Sloveniji le za približno 0.4 odstotne točke višja od ustrezne rasti cen v evro območju, je razlika pri storitvah ostala še naprej skoraj nespremenjena in precej večja (1.7 točke).

Podatki o cenah industrijskih proizvajalcev so znani do februarja, ko so se skupne cene industrijskih proizvajalcev za domači trg povečale za 0.2%. Najbolj so porasle cene energentov in trajnih proizvodov za široko potrošnjo (za 2.5% oziroma 1.7%), najmanj pa cene surovin, investicijskega blaga in netrajnih proizvodov za široko potrošnjo, kjer so se februarja znižale. Tudi bolj dolgoročna dinamika cen industrijskih proizvajalcev je najvišja pri energentih in trajnih proizvodih široke potrošnje.

Pričakovana dinamika cen se je začela po januarju počasi krepiti, čeprav ima še naprej najnižje vrednosti v zadnjih osmih letih. V storitvenih dejavnostih je razlika med številom tistih, ki pričakujejo povečanje cen in tistih, ki pričakujejo zmanjšanje cen, enaka 7% vseh anketiranih. Umirjanje kažejo tudi podatki o pričakovanih cenah v trgovini na drobno; število anketiranih, ki v naslednjih treh mesecih pričakuje pocenitve, za 35% vseh anketiranih presega število tistih, ki pričakuje zvišanje.

Surovine so se v marcu spet podražile. V mesecu dni so se v evrih podražila za 2.1%, vendar so bile še znatno (za 23.5%) nižje kot pred letom dni. Najbolj so porasle cene nafte in kovin (evrska indeksa sta se povečala za okoli 15.5% oziroma 6.8%). V letu dni pa se je najmanj pocenila hrana (v evrih za 4.2%), zlato pa se je celo opazno podražilo (za 23% v evrih).

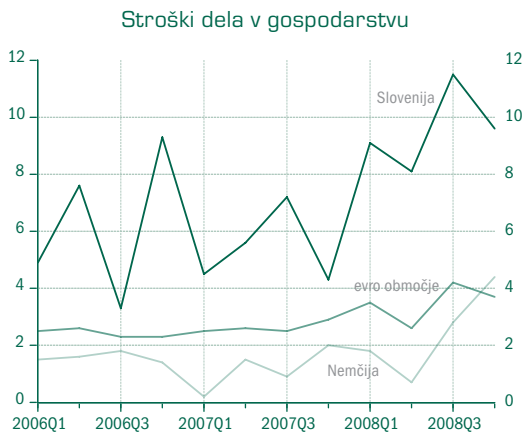
8. Velika pospešitev stroškov dela glede na evro območje

Povprečne plače so januarja padle za 2.8%. Tudi bolj dolgoročna (medletna) rast se je znižala, trendna rast pa se je praktično zaustavila. Medletna rast se je sicer močno zmanjšala (za 1.8 odstotne točke), vendar je tako močno zmanjšanje bolj dolgoročne rasti navidezno (statistični artefakt), saj je posledica zelo nizkih povprečnih plač v decembru 2007, ki so povzročile (zaradi nizke osnove) visoko medletno stopnjo rasti v decembru 2008; to potrjuje tudi primerjava s povprečno medletno stopnjo rasti v zadnjem četrtletju lani.

22

Razlike v dinamiki bruto in neto plač so majhne.

Januarja je bila v sektorjih države dinamika plač opazno višja od povprečja gospodarstva. Najvišja je bila v zdravstvu (kjer so plače januarja porasle za 2.3%) in v ožji državi (za 1.7%). Tudi bolj dolgoročna dinamika je bila najvišja v sektorjih države, le v rudarstvu so plače bolj dolgoročno porasle približno toliko kot v državi. V širši državi so se v letu dni najbolj povečale plače v zdravstvu, kar za eno četrtno, v ožji državi za 15.2%, najmanj pa v šolstvu za 9.3%! V gospodarstvu so se v letu dni (do januarja) najbolj povečale povprečne plače v rudarstvu in v oskrbi z električno energijo (za 9-10 odstotkov)

Vir: Eurostat

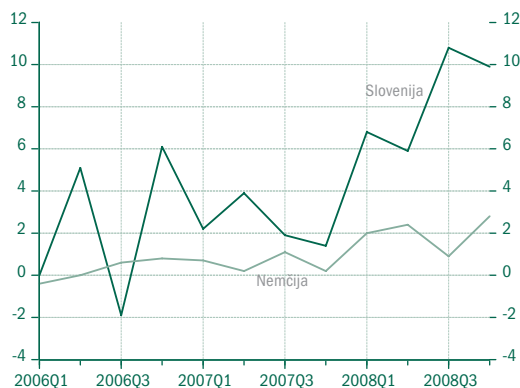
Navkljub umirjanju dinamike plač na začetku leta, se poslabšanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, do katerega je prišlo zaradi rasti stroškov dela po sredini 2007, ni zmanjšalo. Visoka konjunktura, ki jo je država še pogrevala z velikimi investicijami, je namreč po sredini 2007 pognala dinamiko stroškov dela v Slovenji opazno nad dinamiko v evro območju in, še zlasti, v Nemčiji. Na sliki je dobro vidna pospešitev dinamike stroškov dela gospodarstva v Sloveniji glede na gospodarstva evro območja. Medtem ko je v obdobju

ob vstopu v EU dinamika stroškov dela v Sloveniji prehitevala ustrezno dinamiko v evro območju za približno 2 odstotni točki letno (približno toliko, kot je hitreje naraščal tudi produkt), je v drugi polovici 2008 dinamika stroškov dela v Sloveniji prehitevala dinamiko v evro območju že za 6 odstotnih točk na leto!

Situacija je še slabša zaradi spremenjene dinamike stroškov dela v državi. Že v drugi polovici lanskega leta, ko so bile implementirani šele prvi deli novega plačnega zakona, je dinamika stroškov dela države v Sloveniji prehitela dinamiko stroškov dela države v Nemčiji za okoli 8 odstotnih točk. Tako lahko pričakujemo po implementiranju glavnih sprememb v letošnjem letu oziroma (zaradi »kriznega odloga«) v prihodnjih dveh letih bistveno poslabšanje dinamike stroškov dela v državi (opazno dražjo državo) glede na druge države evro območja. Zaradi demonstracijskega učinka bodo seveda temu sledili tudi znatno večji pritiski stroškov dela v gospodarstvu.

23

Stroški dela v državi

Vir: Eurostat

Zaradi velikega zmanjšanja vrednosti valut novih članic EU in drugih konkurentov Slovenije na trgih v tujini, bo takšno poslabšanje dinamike v Sloveniji še dodatno oviralo ponovno vzpostavljane zadovoljive dolgoročne rasti gospodarstva!

FINANČNA GIBANJA

9. Davek na dodano vrednost izdatno »kreše« javnofinančne prihodke

Skupni javnofinančni prihodki so marca porasli za 5%, vendar niso dosegli niti običajnega sezonskega povečanje. Bolj dolgoročna (medletna) rast se je namreč še zmanjšala. Podobno je bilo tudi v celotnem prvem četrtletju, saj so se skupni javnofinančni prihodki glede na prvo četrtletje 2008 zmanjšali celo za 4.5%.

24

Prihodki od neposrednih dajatev in ostali prihodki so stabilnejši del javnofinančnih prihodkov (izjema je davek na dobiček), saj so precej manj odvisni od krčenja eksternega trošenja, kakor prihodki od posrednih dajatev. Od neposrednih dajatev so se v prvem četrtletju opazno zmanjšali le prihodki od davka na dobiček, ti so bili v prvem četrtletju za 10% nižji kot v prvem četrtletju 2008. Ostali pomembni neposredni davki so se v marcu in v celotnem prvem četrtletju povečali, še zlasti močno so porasli prihodki od davčnih oblik, ki neposredno obremenjujejo dohodke od dela, predvsem prispevki in dohodnina (v letu dni so ustrezni prihodki porasli za preko 7%).

Donos domačih davkov na blago in storitve (posrednih davkov) je že v zadnjem četrtletju 2008 opazno opešal (saj je bil že takrat izplen manjši kot pred letom dni), še bolj pa je padel v prvem letošnjem četrtletju, ko je bil donos od posrednih davkov (davka na dodano vrednost in trošarine) kar za 9.2% nižji kakor v prvem četrtletju 2008. Celotno zmanjšanje davčnih prihodkov od posrednih davkov v letošnjem letu je posledica drastičnega padca davka na dodano vrednost, saj so se pobrane trošarine v prvem letošnjem četrtletju celo opazno povečale. Po dvigu davčnih stopenj so trošarine za okoli 13% presegle vrednosti v ustreznih mesecih 2008.

Opazno hitrejšje pešanje donosa od davka na dodano vrednost glede na pešanje gospodarske aktivnosti ne preseneča, saj je v obdobjih izrazitega izboljševanja zunanjetrgovinskega deficita zmanjševanje izdatnosti davka na dodano vrednost praviloma bistveno hitrejšje od zmanjševanja gospodarske aktivnosti!⁶

10. Nezadostno kreditno napajanje gospodarstva

Pešanje rasti kreditov se je nadaljevalo tudi februarja, zadnji mesec, za kateri so še dostopni podatki. Krediti gospodarstvu so porasli za skromnih 0.4%, krediti prebivalstvu pa še manj, le za 0.2%. Zaradi visoke ravni kreditov ob koncu 2008 so seveda medletne stopnje rasti kreditov (podjetjem in prebivalstvu) še naprej visoke (nad 12% letno).

6 Glej, na primer, »Davek na dodano vrednost v 2001: dinamika donosa in povračil«, GG, 2001

Ker je rast kreditov preskromna, je napajanje gospodarstva vse slabše. To ne kaže le praktično stagniranje depozitov gospodarstva, temveč tudi skokovito povečevanje plačilnih rokov, ki ga vsiljujejo še zlasti močnejši gospodarski partnerji. Depoziti gospodarstva so se že januarja znižali krepko pod raven v oktobru 2008, ki jo, navkljub povečanju, niso dosegli niti februarja. Čeprav so krediti gospodarstvu za preko 15% večji kot pred letom dni, so depoziti praktično enaki. Gospodarsko aktivnost tako poleg krčenja eksternega povpraševanja stiska sedaj še nezadostno kreditno finančno napajanje. Zavlačevanje z uvajanjem zavarovalne sheme za kredite gospodarstvu ima tako vse bolj vidne negativne posledice za realno gospodarstvo.

25

Krediti prebivalstvu se povečujejo še počasneje kot gospodarstvu, navkljub temu pa depoziti rastejo enakomerno po okoli 10% letni dinamiki. Zaradi dovolj velikega povečevanja depozitov prebivalstva se je po januarju letošnjega leta, po več kot štirih letih, končno začela povečevati tudi neto skupna finančna pozicija prebivalstva in gospodarstva, saj je februarja porast skupnih depozitov presegel porasta skupnih kreditov.

Po spremembi obrestne mere ECB, so februarja na trgu denarja opazno padle obrestne mere, trimesečni euribor je, na primer, padel z 2.46 januarja na 1.94 februarja. Temu je sledilo tudi zmanjšanje detajlističnih obrestnih mer. Za približno 0.7 odstotne točke so se zmanjšale depozitne obrestne mere podjetij in prebivalstva (depoziti do 1 leta), za 0.6 odstotne točke so padle posojilne obrestne mere za prebivalstvo (potrošniški in stanovanjski krediti), medtem ko so se posojilne obrestne mere za gospodarstvo zmanjšale le za slabe 0.2 odstotne točke (nad 1 milijon evrov do 1 leta), kar dodatno potrjuje, nezadostno kreditno napajanje gospodarstva.

11. Izjemno zmanjšanje primanjkljaja tekočega računa v januarju

Krizni časi se kažejo v zmanjševanju velikosti in salda tekočega računa. Januarja 2009 se je po začasnih podatkih SURS primanjkljaj tekočega računa drastično zmanjšal v primerjavi z januarjem 2008 (7.8 milijonov € proti 201.9 milijonov €). Osnovni razlog je večje zmanjšanje uvoza (odlivov) kot izvoza (prilivov). Pri tem je bil manjši blagovni primanjkljaj (38,3 milijonov € proti 188.3 milijonov €), večji storitveni presežek (135.1 milijonov € proti 119.7 milijonov €), približno enak je bil primanjkljaj v dohodkih faktorjev (v januarju 2009 je bil 74.7 milijonov €, v januarju 2008 pa 77.6 milijonov €), ter manjši primanjkljaj v tekočih transferih (29.7 milijonov € proti 55.7 milijonov €).

Plačilna bilanca

	januar - december		januar	
	2007	2008	2008	2009
I. Tekoči račun	-1.454,9	-2.054,6	-201,9	-7,8
1. Blago	-1.665,9	-2.622,1	-188,3	-38,3
1.1. Izvoz blaga	19.798,5	20.033,2	1.617,3	1.196,1
1.2. Uvoz blaga	-21.464,4	-22.655,3	-1.805,6	-1.234,4
2. Storitve	1.193,2	1.781,6	119,7	135,1
2.1. Izvoz storitev	4.291,0	5.181,5	350,1	330,6
2.2. Uvoz storitev	-3.097,9	-3.399,9	-230,3	-195,6
3. Dohodki	-708,5	-1.025,7	-77,6	-74,7
3.1. Prejemki	1.168,8	1.302,8	97,1	87,6
3.2. Izdatki	-1.877,2	-2.328,6	-174,8	-162,4
4. Tekoči transferi	-273,7	-188,4	-55,7	-29,7
II. Kapitalski in finančni račun	1.712,7	2.221,2	95,8	324,9
A. Kapitalski račun	-51,9	-84,2	5,0	2,4
B. Finančni račun	1.764,6	2.305,4	90,8	322,6
1. Neposredne naložbe	-268,7	255,9	40,5	41,0
2. Naložbe v vrednostne papirje	-2.264,5	606,4	16,8	366,4
3. Finančni derivativi	-21,3	5,7	3,1	-8,6
4. Ostale naložbe	4.179,5	1.416,4	30,3	-72,7
4.1. Terjatve	-4.877,1	-772,4	138,8	311,1
4.2. Obveznosti	9.056,6	2.188,8	-108,5	-383,8
5. Mednarodne denarne rezerve	139,6	21,0	0,1	-3,6
III. Neto napake in izpustitve	-257,8	-166,6	106,1	-317,2

Na kapitalskem in finančnem računu so se neto obveznosti povečale za kar 324.9 milijonov € (januarja 2008 je bilo le 95.8 milijonov €), vendar so bile januarja letos napake in izpustitve -317.2 milijonov €, januarja lani pa +106.1 milijonov €.

Na kapitalskem računu so se obveznosti povečale za 2.4 milijona € (januarja 2008 za 5.0 milijonov €), finančni račun pa je izkazoval rast obveznosti za 322.6 milijonov € (leto prej 90.8 milijonov €). Neto priliv iz neposrednih investicij je bil januarja približno enak januarskemu lani (41.0 milijonov € proti 40.5 milijonov €), v naložbah v vrednostne papirje je bil priliv (v resnici vračanje) januarja letos kar 366.4 milijonov € (januarja lani le 16.8 milijonov €), pri ostalih naložbah pa so se januarja letos povečale terjatve (zmanjšale obveznosti) za 72.7 milijonov €, januarja lani pa, nasprotno, obveznosti za 30.3 milijonov €. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so oba januarja praktično stagnirale.